Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

A FERICITULUI TEODORIT,
EPISCOPUL KIRULUI,

TÎLCUIRE
A CELOR O SUTĂ CINCIZECI DE PSALMI AI PROROCULUI ÎMPĂRAT DAVID

Ediție îngrijită și note de
Florin Stuparu

editura Σοφία

București

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

CUPRINS

Mai-nainte privire 5
Tîlcuirea Psalmului 1 9
Tîlcuirea Psalmului 2 12
Tîlcuirea Psalmului 3 17
Tîlcuirea Psalmului 4 19
Tîlcuirea Psalmului 5 22
Tîlcuirea Psalmului 6 25
Tîlcuirea Psalmului 7 28
Tîlcuirea Psalmului 8 31
Tîlcuirea Psalmului 9 34
Tîlcuirea Psalmului 10 42
Tîlcuirea Psalmului 11 44
Tîlcuirea Psalmului 12 46
Tîlcuirea Psalmului 13 47
Tîlcuirea Psalmului 14 50
Tîlcuirea Psalmului 15 52
Tîlcuirea Psalmului 16 55
Tîlcuirea Psalmului 17 58
Tîlcuirea Psalmului 18 67
Tîlcuirea Psalmului 19 71
Tîlcuirea Psalmului 20 72
Tîlcuirea Psalmului 21 75
Tîlcuirea Psalmului 22 82
Tîlcuirea Psalmului 23 84
Tîlcuirea Psalmului 24 87
Tîlcuirea Psalmului 25 91
Tîlcuirea Psalmului 26 93
Tîlcuirea Psalmului 27 97
Tîlcuirea Psalmului 28 99
Tîlcuirea Psalmului 29 102
Tîlcuirea Psalmului 30 105
Tîlcuirea Psalmului 31 110
Tîlcuirea Psalmului 32 113
Tîlcuirea Psalmului 33 116
Tîlcuirea Psalmului 34 120

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Tîlcuirea Psalmului 35 125
Tîlcuirea Psalmului 36 127
Tîlcuirea Psalmului 37 133
Tîlcuirea Psalmului 38 136
Tîlcuirea Psalmului 39 140
Tîlcuirea Psalmului 40 144
Tîlcuirea Psalmului 41 147
Tîlcuirea Psalmului 42 150
Tîlcuirea Psalmului 43 151
Tîlcuirea Psalmului 44 156
Tîlcuirea Psalmului 45 161
Tîlcuirea Psalmului 46 165
Tîlcuirea Psalmului 47 166
Tîlcuirea Psalmului 48 169
Tîlcuirea Psalmului 49 174
Tîlcuirea Psalmului 50 179
Tîlcuirea Psalmului 51 185
Tîlcuirea Psalmului 52 187
Tîlcuirea Psalmului 53 189
Tîlcuirea Psalmului 54 191
Tîlcuirea Psalmului 55 197
Tîlcuirea Psalmului 56 200
Tîlcuirea Psalmului 57 202
Tîlcuirea Psalmului 58 206
Tîlcuirea Psalmului 59 211
Tîlcuirea Psalmului 60 215
Tîlcuirea Psalmului 61 217
Tîlcuirea Psalmului 62 220
Tîlcuirea Psalmului 63 223
Tîlcuirea Psalmului 64 225
Tîlcuirea Psalmului 65 230
Tîlcuirea Psalmului 66 234
Tîlcuirea Psalmului 67 235
Tîlcuirea Psalmului 68 246
Tîlcuirea Psalmului 69 252
Tîlcuirea Psalmului 70 253
Tîlcuirea Psalmului 71 259
Tîlcuirea Psalmului 72 264
Tîlcuirea Psalmului 73 270
Tîlcuirea Psalmului 74 276

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Tîlcuirea Psalmului 75 278
Tîlcuirea Psalmului 76 280
Tîlcuirea Psalmului 77 284
Tîlcuirea Psalmului 78 295
Tîlcuirea Psalmului 79 298
Tîlcuirea Psalmului 80 302
Tîlcuirea Psalmului 81 306
Tîlcuirea Psalmului 82 307
Tîlcuirea Psalmului 83 311
Tîlcuirea Psalmului 84 314
Tîlcuirea Psalmului 85 318
Tîlcuirea Psalmului 86 321
Tîlcuirea Psalmului 87 324
Tîlcuirea Psalmului 88 327
Tîlcuirea Psalmului 89 338
Tîlcuirea Psalmului 90 342
Tîlcuirea Psalmului 91 346
Tîlcuirea Psalmului 92 348
Tîlcuirea Psalmului 93 351
Tîlcuirea Psalmului 94 355
Tîlcuirea Psalmului 95 358
Tîlcuirea Psalmului 96 361
Tîlcuirea Psalmului 97 364
Tîlcuirea Psalmului 98 367
Tîlcuirea Psalmului 99 370
Tîlcuirea Psalmului 100 371
Tîlcuirea Psalmului 101 373
Tîlcuirea Psalmului 102 378
Tîlcuirea Psalmului 103 382
Tîlcuirea Psalmului 104 390
Tîlcuirea Psalmului 105 397
Tîlcuirea Psalmului 106 404
Tîlcuirea Psalmului 107 411
Tîlcuirea Psalmului 108 413
Tîlcuirea Psalmului 109 419
Tîlcuirea Psalmului 110 424
Tîlcuirea Psalmului 111 426
Tîlcuirea Psalmului 112 429
Tîlcuirea Psalmului 113 431
Tîlcuirea Psalmului 114 434

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Tîlcuirea Psalmului 115 436
Tîlcuirea Psalmului 116 438
Tîlcuirea Psalmului 117 440
Tîlcuirea Psalmului 118 446
Tîlcuirea Psalmului 119 474
Tîlcuirea Psalmului 120 476
Tîlcuirea Psalmului 121 477
Tîlcuirea Psalmului 122 478
Tîlcuirea Psalmului 123 479
Tîlcuirea Psalmului 124 481
Tîlcuirea Psalmului 125 482
Tîlcuirea Psalmului 126 483
Tîlcuirea Psalmului 127 485
Tîlcuirea Psalmului 128 487
Tîlcuirea Psalmului 129 488
Tîlcuirea Psalmului 130 490
Tîlcuirea Psalmului 131 491
Tîlcuirea Psalmului 132 495
Tîlcuirea Psalmului 133 496
Tîlcuirea Psalmului 134 496
Tîlcuirea Psalmului 135 500
Tîlcuirea Psalmului 136 503
Tîlcuirea Psalmului 137 505
Tîlcuirea Psalmului 138 507
Tîlcuirea Psalmului 139 512
Tîlcuirea Psalmului 140 514
Tîlcuirea Psalmului 141 517
Tîlcuirea Psalmului 142 518
Tîlcuirea Psalmului 143 521
Tîlcuirea Psalmului 144 524
Tîlcuirea Psalmului 145 528
Tîlcuirea Psalmului 146 531
Tîlcuirea Psalmului 147 533
Tîlcuirea Psalmului 148 535
Tîlcuirea Psalmului 149 538
Tîlcuirea Psalmului 150 540
Cuvînt de încheiere la Tîlcuirea celor 150 de Psalmi a Fericitului Teodorit al Kirului 542

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

TÎLCUIREA PSALMULUI 1

Al lui David, nescris deasupra la Evrei.

1. Fericit – bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioșilor, și în calea păcătoșilor n-a stătut și pe scaunul pierzătorilor n-a șezut;

De aici este lesne a cunoaște că cei ce au tălmăcit dumnezeieștile *Scripturi*, aflînd de demult deasupra-scrierile la Evrei, le-au mutat în limba elinească și pe acestea. Căci au lăsat nescris deasupra Psalmul de față și pe cel următor, așa cum i-au aflat, neîndrăznind a adăuga ceva de la sine la cuvintele Duhului.

Unii din cei ce au scris pricinile Psalmilor au zis că acesta de față cuprinde învățătură morală, iar mie mi s-a părut că nu este mai puțin dogmatic decît moral. Căci cuprinde nu numai mustrarea păcătoșilor, ci și pe a păgînilor, și sfătuiește a lua totdeauna aminte la dumnezeieștile cuvinte, dintru care dobîndim folos nu doar moral, ci și dogmatic.

Și foarte cu potrivire a pus marele David înaintea scripturii sale fericirea, urmînd pe al său Fiu și totodată Stăpîn, adică pe Mîntuitorul Hristos, Care a început învățătura către Sfinții Săi Ucenici de la fericiri: „Fericiți – cei săraci cu duhul, că a lor este Împărăția cerurilor." (Stăpînul Hristos este Fiu al lui David ca om, după glasul *Sfintelor Evanghelii*, căci: „Cartea neamului lui Iisus Hristos, fiul lui Avraam, fiul lui David"; iar Domn al lui și Făcător – ca un Dumnezeu, că al Lui este glasul: „Zis-a Domnul Domnului meu: Șezi de-a dreapta Mea.")

Deci începutul fericește pe cel ce nici nu s-a împărtășit în cale cu necredincioșii, nici nu a primit sfatul păcătoșilor ca pe unul adevărat și întemeiat (că pe aceasta a numit-o „stare"), și a fugit de statornica stricăciune a pierzătorilor. Iar acest nume, adică „fericit", este numire dumnezeiască. Și martor e dumnezeiescul Apostol, strigînd: „Fericitul și singur Stăpînitor, Împăratul împăraților și Domnul domnilor." Stăpînul nostru Dumnezeu a dat-o cu împărtășire pe aceasta și oamenilor, precum și pe celelalte. Pentru că, numindu-Se El credincios – „Credincios, zice, este Dumnezeu, prin Care v-ați chemat la împărtășirea Fiului Său", iar Fericitul Moisi zice: „Dumnezeu este credincios și nu este nedreptate întru Dînsul" – a numit și din oameni „credincioși" pe cei ce primesc cuvintele Lui fără de îndoială. Așa, fiind și numindu-Se Dumnezeu, Marele Dăruitor a dat cu împărtășire și oamenilor această numire și strigă: „Eu am zis: Dumnezei sînteți, toți fii ai Celui Preaînalt, iar voi ca

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

niște oameni muriți." Deci numele acesta, adică „fericit", este rod al săvîrșirii faptei bune. Că – precum fiecare din meșteșugurile din viață privește la sfîrșit, adică: meșteșugul cel de luptă, către cununile de măslin; cel ostășesc, către biruințe și semne de biruință; cel doctoricesc, către sănătate și către izbăvirea de boli; cel negutătoresc, către adunarea banilor și către avuția bogăției – așa și știința faptei bune are ca rod și sfîrșit dumnezeiasca fericire. Și nimeni, văzîndu-l fericindu-se aici numai pe bărbat, să nu socotească cum că neamul femeilor se lipsește de această fericire. Stăpînul Hristos, alcătuind fericirile cu neamul bărbătesc, n-a oprit muierilor cîștigarea faptei bune. Cuvîntul cuprinde împreună cu bărbații și pe muieri, căci „cap al muierii este bărbatul", după cum zice dumnezeiescul Apostol. Celelalte mădulare ale trupului se împreună cu capul, iar capul, încununîndu-se, se bucură. Așa și noi, vorbind către cineva și numindu-l pe dînsul „cap iubit", nu-l despărțim de celelalte părți ale trupului, ci vorbim din parte către întreg.

Și nu așa prost[1] a pomenit mai întîi de „cale", apoi de „stare", apoi de „scaun", ci știind cu de-adinsul că gîndul suferă mai întîi pornire – ori rău ar fi, ori bun –, apoi stare, apoi oarecare adeverire întărită. Deci sfătuiește ca nici cu mintea să primească vreo înțelegere păgînească, nici să călătorească spre vreo lucrare fără de lege.

Dumnezeieștii *Scripturi* îi este drag a numi „necredincioși" pe cei ce cred în nedumnezeire[2] ori în multă dumnezeire[3], „păcătoși" – pe cei ce voiesc a trăi întru fărădelege și au îmbrățișat viață stricată, iar „pierzători" – pe cei ce se pierd nu numai pe ei înșiși, ci îi împărtășesc și pe alții de pierzare și de vătămare, ca și boala ce năpădește și asupra oamenilor, și asupra dobitoacelor, de care se umplu cei ce se apropie de bolnavi. De aceea cuvîntul poruncește a fugi de soboarele acestora.

Dar, fiindcă fuga de răutate nu ajunge pentru săvîrșirea faptei bune – „abate-te de la rău și fă binele", zice Psalmistul, iar Fericitul Isaia: „Încetați răutățile voastre, învățați-vă a face binele" –, Fericitul David a adăugat foarte după cuviință:

2. ci în Legea Domnului – voia lui și, în Legea Lui va cugeta ziua și noaptea.

Nu numai că se cuvine să le urască pe cele zise mai-nainte, ci să și ia aminte la dumnezeiasca *Lege*, noaptea și ziua, și să le voiască pe acelea pe care le poruncește dumnezeiasca *Lege* și să-și îndrepte a sa viață după scopul aceleia. Așa a și legiuit Dumnezeul tuturor prin Moisi, zicînd: „Vor fi graiurile *Legii* acesteia totdeauna în gura ta și vei cugeta întru dînsele șezînd, și sculîndu-te, și zăcînd și în cale umblînd. Și le vei spînzura pe dînsele de mîinile tale și vor fi neclintite înaintea ochilor tăi."

Apoi, arată și rodul care odrăslește de aici:

3. Și va fi – zice – ca pomul cel răsădit lîngă izvoarele apelor, care rodul său va da în vremea sa,

---

[1] „Prost" înseamnă aici „simplu", „obișnuit".

[2] Ateii.

[3] Politeiștii.

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

4. și frunza lui nu va cădea și toate oricîte va face vor spori.

Precum izvoarele fac a înfrunzi pomii ce sînt răsădiți lîngă dînsele, așa și apele dumnezeiescului Duh îi gătesc pe credincioși a aduce dumnezeieștile roade. Deci pentru aceasta și Stăpînul Hristos a numit „apă" învățătura Sa: „Dacă cineva însetează – zice –, să vină la Mine și să bea, și îi va fi apa pe care Eu o voi da lui izvor de apă vie ce saltă spre viață veșnică." Și iarăși: „Cel ce crede întru Mine, precum a zis *Scriptura*, rîuri de apă vie vor curge din pîntecele lui." Și încă și către Samarineanca: „Cel ce bea din apa aceasta va înseta iarăși, iar care ar bea din apa pe care Eu o voi da lui nu va înseta în veac." Așa – și prin Isaia Prorocul: „Că Eu voi da (apă) întru sete celor ce călătoresc prin loc fără de apă și voi deschide prin munți izvoare și prin dealuri rîuri, ca să adăp neamul Meu cel ales, norodul Meu pe care l-am cîștigat."

Deci, după cuviință, și Fericitul David l-a asemănat pe cel ce s-a îndeletnicit întru dumnezeieștile cuvinte cu pomii răsădiți lîngă izvoarele apelor, care au frunzele de-a pururea înfrunzite și aduc rodul la vreme, pentru că nevoitorii faptei bune vor lua roadele ostenelilor în viața ce va să fie. Și, purtînd întru ei totdeauna nădejdea cea bună, ca pe niște frunze, înverzesc, și se bucură, și prin mîngîiere ușurează greutatea ostenelilor. Au încă și dăruitor cu sîrguință, pe Stăpînul cel mare, ajutîndu-le lor totdeauna: „Că, celor ce iubesc pe Dumnezeu – zice dumnezeiescul Apostol –, toate le ajută spre cele bune." Pentru aceasta a zis și Fericitul David: „Și toate, oricîte va face, vor spori." „Că de la Domnul – zice – pașii omului se îndreptează și calea Lui o va voi foarte." Și nu l-a pus așa prost pe acest „toate", ci cu multă lămurire, că – după ce mai întîi a oprit toate felurile răutății și a arătat săvîrșirea dumnezeieștilor legi – a adăugat așa: „Toate, oricîte va face, vor spori", știind că unul ca acesta nu va voi să lucreze nimic împotrivnic legilor, alcătuindu-și a sa voie cu dumnezeiasca *Lege*, că zice: „În *Legea* Domnului – voia lui."

Așa, îndemnînd prin aceasta către fapta bună și învățînd filosofia cea desăvîrșită, de aici îi îndeamnă pe nevoitori prin cele împotrivnice, zicînd:

5. Nu așa – necredincioșii, nu așa,

Prin îndoirea opririi, arată mai luminat împotrivirea.

ci ca praful pe care îl spulberă vîntul de pe fața pămîntului.

Zice: Adăpîndu-se de dumnezeieștile cuvinte, aceia sînt de-a pururea înverziți și aduc rodul copt. Iar aceștia, fiind călcați de duhurile împotrivnice, se aseamănă cu praful, purtat cu lesnire aici și acolo de vînturile cele împotrivnice.

6. Pentru aceasta, nu vor învia[1] necredincioșii la Judecată, nici păcătoșii în sfatul Drepților;

[1] Verbul grecesc „anistimi" se traduce și prin „a învia", și prin „a se scula". De aceea, putem înțelege că necredincioșii nu se vor ridica la Judecată pentru a se îndreptăți, căci ei vor învia doar „spre învierea osîndei".

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

Preasfîntul Duh le povestește pe toate cu multă descoperire, că n-a zis: „Nu vor învia necredincioșii", ci: „la judecată nu vor învia", în loc de: Nu vor învia spre judecată, ci spre osîndă. Aceia nu au trebuință de mustrări, avînd arătată păgînătatea, ci primesc pedeapsa singură. Precum pe ucigașii de oameni prinși întru însuși lucrul uciderii judecătorul nu îi bagă în judecătorie ca să-i mustre, ci ca să scoată asupra lor hotărîrea hotărîtă de legi, așa și cei ce au trăit întru păgînătate pătimesc munca îndată după înviere, neadunîndu-se la judecată, ci primind hotărîrea pedepsei. Încă și cei izbăviți de dogmele păgînești, dar care au viețuit viață nelegiuită, se vor așeza undeva departe de adunarea Drepților. Pentru că acest nume, adică „sfat", Achila și Teodotion[1] l-au tălmăcit: „adunare", iar Simmah[2]: „strîngere".

7. că știe Domnul calea drepților, și calea necredincioșilor va pieri.

Dreptul Judecător – zice – le știe pe toate încă mai înainte de judecată și nu mai are trebuință nici de dovezi, nici de mustrări. Pentru aceea, împărțind fiecăruia cele după vrednicie, pe unii îi va învrednici de laude și de cununi, iar pe alții îi va trimite la munca neîncetată. Iar acest cuvînt: „calea necredincioșilor va pieri", se aseamănă cu graiurile acelea apostolești: „Dacă lucrul cuiva se va arde, se va păgubi." Pentru că lucrul bărbaților drepți rămîne strălucind, iar împreună cu oamenii păgîni și necuvioși se pierde și răutatea lor.

TÎLCUIREA PSALMULUI 2

Nescris deasupra la Evrei.

Săvîrșind întîiul Psalm întru pomenirea necredincioșilor, dintru aceasta a făcut iarăși începutul celui de al doilea, învățînd că vor primi sfîrșitul mai-nainte zis acelora și cei ce s-au turbat asupra Mîntuitorului: și păgîni, și împărați, și boieri și Iudei. Pentru că întru al doilea Psalm mai-înainte vestește Patimile omenești și Împărăția Stăpînului Hristos, și încă mai-nainte prorocește chemarea neamurilor și tînguiește necredința Iudeilor, căci acest „pentru ce s-au întărîtat neamurile?" este al celui ce se tînguiește și prihănește nebunia. Dar nu avem trebuință de multe cuvinte spre tîlcuire, fiindcă dumnezeiescul Petru, verhovnicul Apostolilor, a pus tîlcuirea în *Fapte*: „împărați" și „boieri" i-a numit pe Irod, pe Pilat Ponteanul, pe arhierei și pe cărturari. Pentru că unul s-a trimis de împăratul Romanilor, ocîrmuind stăpînirea aceluia; iar celălalt era întru aceeași vreme toparh (adică domn) al Iudeilor. Unul avea slugi și supuși din Iudei, iar celălalt – ostași din neamuri. Și, făcîndu-se într-un gînd și unire și măiestrind uciderea Stăpînului, s-au sfătuit lucruri deșarte și zadar-

[1] Tălmăcitor în elinește al *Vechiului Testament* (vezi *Cuvîntul de încheiere*).
[2] Tălmăcitor în elinește al *Vechiului Testament* (vezi *Cuvîntul de încheiere*).

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

nice, neputînd să dea uitării pe Cel ce S-a răstignit de dînșii: că, înviind a treia zi, El a stăpînit toată lumea.

Și prea-cu potrivire și foarte după cuviință l-a încheiat și l-a unit Psalmistul cu fața[1] norodului pe acest „au cugetat deșarte", pentru că Iudeii au făcut sfatul acesta rău asupra Mîntuitorului: martor este glasul *Sfintelor Evanghelii*, care ne învață că fariseii, ieșind, au făcut sfat cum Îl vor pierde pe Dînsul, și Caiafa a strigat: „De folos este ca să moară un om, și să nu piară tot neamul."

Iar acest grai, „s-au întărîtat", Achila l-a tălmăcit: „s-au tulburat", iar Simmah: „se amestecă". Și acesta, stînd alături de „neamurilor", ne dă a înțelege că Pilat – după ce Iudeii i L-au adus pe Iisus ca pe un oarecare tiran, zicînd de multe ori că se cade ca El să fie ucis – a scos fără de voie hotărîrea aducătoare de moarte, temîndu-se a-L slobozi, după cum s-ar fi cuvenit, ca să nu se ridice de aici vreo pîră și asupra lui. Că, după cum a zis Fericitul Luca: „Îl pîrau pe Dînsul, zicînd: Pe Acesta L-am aflat răzvrătind neamul și oprind să dea dajdie Cezarului, zicîndu-Se pe Sine Hristos că este Împărat."

1. Pentru ce s-au întărîtat neamuri și noroadele au cugetat cele deșarte?

2. Stătut-au de față împărații pămîntului și boierii s-au adunat întru una asupra Domnului și asupra Unsului Lui.

Nu zice „neamurile", cu articol, ca să socotești că-i cuprinde pe toți, ci „neamuri", aducînd înțelegerea către oarece din parte. Că – de vreme ce, prinzîndu-L, Iudeii L-au dat pe Dînsul neamurilor – pentru aceasta zice: Care este pricina, sau ce este ce s-a făcut, încît și noroadele s-au pornit asupra Lui împreună și L-au dat pe Dînsul în mîinile neamurilor? Iar acest grai: „s-au întărîtat", se înțelege în loc de: „s-au trufit".

3. Să rupem legăturile lor și să lepădăm de la noi jugul lor!

Pentru că „cel ce nu cinstește – zice – pe Fiul, nici pe Tatăl nu-L cinstește"; deci, după cuviință, împreună cu jugul Fiului, îl leapădă și pe cel al Tatălui. Mie însă mi se pare că Preasfîntul Duh le poruncește credincioșilor să zică acestea: „Să rupem legăturile lor – adică ale neamurilor celor păgîne – și să lepădăm de la noi jugul lor" – adică al Iudeilor celor prea-fără de lege – și să luăm asupra noastră jugul cel bun al Domnului. Că al Lui este glasul: „Luați jugul Meu pe voi, că jugul Meu este bun și sarcina Mea – ușoară." Încă și însăși *Legea* s-a numit „jug" de dumnezeieștii Apostoli. Pentru aceasta zice dumnezeiescul Petru, în *Fapte*: „Ce ispitiți pe Dumnezeu a pune jug pe grumazul ucenicilor, pe care nici părinții noștri, nici noi nu l-am putut purta? Fără numai că, prin darul Domnului Iisus, credem să ne mîntuim în același chip ca și aceia." Cu acestea se aseamănă și graiurile proroceşti: „Să rupem legăturile lor și să lepădăm de la noi jugul lor!", adică: Să ne depărtăm cu inima de a mai voi să

[1] „Față" – ipostas, persoană.

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

fim sub dînșii; să scuturăm de la noi jugul *Legii*, nimic să socotim închipuirile[1], dacă nu s-ar înțelege duhovnicește; să se socotească nedesăvîrșită către folos umbra[2], dacă nu zugrăvește întru sine taina lui Hristos.

4. Cel ce locuiește în ceruri va rîde de dînșii, și Domnul îi va batjocori pe ei.

Căci Cel pironit și dat la moarte de dînșii, fiind în ceruri și cuprinzîndu-le pe toate, arată sfaturile lor deșarte și zadarnice; încă și Tatăl Acestuia și Stăpînul tuturor le va răsplăti lor cu vrednică osîndă.

5. Atunci va grăi către dînșii întru mînia Sa și întru iuțimea Sa îi va tulbura pe ei.

Tîlcuirea graiurilor acestora ne învață sfîrșitul lucrurilor. Pentru că, venind asupra lor oaste romană, cetatea a prădat-o și a surpat-o, Biserica a ars-o, pe cei mai mulți dintre dînșii i-a omorît, iar pe cei ce au scăpat de junghiere, prinzîndu-i, i-a dat la robie.

Se cuvine a băga de seamă cu mintea că pînă aici a pomenit două fețe: întîi – pe „Domnul", și apoi, pe „Hristos"[3]: „...asupra Domnului – zice – și asupra Hristosului Lui." Apoi, pe „Cel ce locuiește în ceruri" și pe „Domnul": „Cel ce locuiește în ceruri va rîde de dînșii, și Domnul îi va batjocori pe ei." Și încă iarăși a păzit același chip:

6. Iar Eu sînt pus Împărat de Dînsul

Aici, se cuvine a pune soroc[4], și a adăuga după aceea:

peste Sion, muntele cel sfînt al Lui, vestind porunca Domnului.

Căci nu împărățește numai peste muntele Sion, ci și peste cele văzute, și peste cele nevăzute și peste toată zidirea. Peste muntele Sion și peste Iudeea a adus dumnezeiasca Lui învățătură celor ce veneau la Dînsul, și cei ce au primit-o au abătut apele ei la toată lumea, plecîndu-se dumnezeieștilor Lui porunci. Pentru că zice: „Mergînd, învățați toate neamurile!"

Iar acest stih: „Eu sînt pus Împărat de Dînsul", îl grăiește omenește, căci, ca Dumnezeu, are Împărăția din fire, iar ca om, o are hirotonisită. Că are stăpînirea fără de început ca Dumnezeu, ne învață același Proroc, zicînd: „Scaunul Tău, Dumnezeule, în veacul veacului, toiag de dreptate este toiagul Împărăției Tale", iar Fericitul Pavel zice că Psalmul acesta s-a zis pentru Fiul. Întru acest chip înalt numindu-Se, ca Dumnezeu, S-a înălțat și ca om. Și David strigă, propovăduind dumnezeiasca înălțime:

---

[1] „Închipuirile" – „umbra" de care se vorbește mai jos (vezi nota următoare).

[2] *Vechiul Testament, Vechiul Legămînt, Legea cea veche*, „umbră a Noului Legămînt", vezi la Sfîntul Apostol Pavel.

[3] Căci „Unsul (Alesul) Lui (al lui Dumnezeu)", în evreiește: „Mesia", se tălmăcește în elină „Hristos".

[4] A ne opri.

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

„Să cunoască ei că numele Îți este Domnul, Tu singur ești înalt peste tot pămîntul!" Și Zaharia, către Ioan: „Și tu, pruncule, Proroc al Celui Preaînalt te vei chema." Iar despre înălțimea cea omenească ne învață Fericitul Pavel, zicînd: „Pentru aceea L-a și prea-înălțat pe El Dumnezeu și I-a dat Lui nume mai presus de toate numele", deși numele acesta – adică „Fiul Unul-Născut" – îl avea Dumnezeu-Cuvîntul mai înainte de veci odrăslit împreună cu lucrul. Avînd însă, ca Dumnezeu, numirea Fiului, o ia pe dînsa și ca om. Pentru aceea, a adăugat și în Psalmul ce ne stă înainte:

7. Domnul a zis către Mine: Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut.

Cineva, plecîndu-se învățăturii dumnezeiescului Duh, nu ar putea lipi acest grai la dumnezeirea Stăpînului Hristos. Pentru aceea, să auzim pe Dumnezeul tuturor zicînd prin David: „Din pîntece, mai înainte de luceafăr Te-am născut." Deci ca om primește și graiul acesta și ca om le aude pe cele adăugate:

8. Cere de la Mine, și voi da Ție neamurile moștenirea Ta, și biruința Ta – marginile pămîntului.

Căci, ca Dumnezeu, este Făcător al tuturor: „Toate printr-Însul s-au făcut, și fără de Dînsul nu s-a făcut nimic; întru Dînsul s-au zidit toate, ori văzute, ori nevăzute." Dacă este Făcător și Ziditor al tuturor, apoi este și Stăpîn și Domn al acelora pe care le-a făcut. Dar, fiind stăpîn din fire ca Dumnezeu, ia și ca om stăpînirea tuturor.

Căci de demult părea că poartă grijă numai de Iudei, că zice: „S-a făcut parte a Domnului norodul lui Iacov; Israil, împărțeala moștenirii Lui." Dar acesta s-a lepădat afară, căci nu a primit nici un folos din purtarea de grijă, și, după cuviință, Dumnezeu S-a mutat către neamuri, măcar că nici de demult nu era fără purtare de grijă de acestea, împlinind astfel moisiceasca prorocie, că a aceluia este glasul: „Veseliți-vă, neamuri, cu norodul Lui!" Putem afla și împlinirea asemănată cu mai-înainte-grăirea: că, pe cei ce au crezut din Iudei – nu numai pe cei doisprezece Apostoli, ci și pe cei șaptezeci de ucenici, și pe cei o sută douăzeci cărora Fericitul Petru le-a grăit în norod; și pe cei cinci sute cărora Hristos li S-a arătat deodată după Înviere, după glasul dumnezeiescului Pavel; și pe cei trei mii, și pe cei cinci mii pe care i-a vînat verhovnicul Apostolilor, propovăduind; și pe celelalte zeci de mii, pentru care marele Iacov a zis: „Vezi, frate, cît de mulți sînt Jidovii credincioși?" –, deci pe aceștia, și lîngă aceștia pe cei care au crezut din Iudeii de prin toată lumea, arătîndu-i norod sfînt, și vînînd prin ei toate neamurile, împlinește prorocia ce zice: „Veseliți-vă, neamuri, cu norodul Lui!" Pe lîngă aceasta, împlinește încă și a Sa mai-înainte grăire către Iudei, care zice: „Încă și alte oi am, care nu sînt din staulul acesta. Și Mi se cade și pe acelea a le aduce, și glasul Meu vor auzi și se vor face o turmă și un Păstor." Aceasta o zice și în Psalmul ce ne stă înainte: „Cere de la Mine, și Îți voi da Ție neamurile – moștenirea Ta, și biruința Ta – marginile pămîntului." Și îmi vine mie să tînguiesc necredința Iudeilor, care – auzind prorocia aceasta, ce pomenește arătat

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

„marginile pămîntului", și știind că nici unul dintre cei ce au fost împărați la dînșii n-a cîștigat atîta domnie, ci numai singur Stăpînul Hristos, Cel ce a odrăslit după trup din David – se orbesc la ochii minții, după prorocia ce grăiește: „Pipăi-vor ca niște orbi peretele, și ca și cum nu ar avea ochi vor pipăi." Pentru aceasta îi și îngrozește pe dînșii prorocescul cuvînt:

9. Paște-vei pe dînșii cu toiag de fier, ca pe vasele olarului îi vei zdrobi pe dînșii.

Îi va zdrobi pe dînșii, ca pe niște vase de tină, cu împărăția romană – pe care prorocia lui Daniil[1] o numește „fier", cu închipuire[2] pentru tăria și nezdrobirea ei. Căci – de vreme ce s-au lepădat de Dînsul a-L avea Împărat și ziceau, strigînd cu mare strigare: „Noi nu avem împărat, fără numai pe Cezarul!" – a pus peste dînșii pe Cezarul pe care l-au cerut și i-a pedepsit pentru păgînătate prin oastea aceluia.

Iar dacă cineva socotește că acestea nu s-au zis pentru Iudei, ci pentru neamuri, se cuvine să le înțeleagă așa: „Paște-va neamurile cu toiag de fier", cu Împărăția Lui cea tare și nezdrobită, și „îi va zdrobi pe dînșii ca pe vasele olarului", risipindu-i și alcătuindu-i din nou prin baia nașterii de a doua[3], și tari îi va lucra cu focul Duhului. Mai-nainte grăindu-le pe acestea, Fericitul David sfătuiește de aici și pe împărați, și pe supuși, să alerge la Mîntuitorul, și să îmbrățișeze legile cele mîntuitoare și să dobîndească folosul prin învățătura și dăscălia[4] dintr-însele, că zice:

10. Și acum, împărați, înțelegeți, învățați-vă toți care judecați pămîntul!

Al nostru, al tuturor, este Împărat Cel ce S-a părut de demult că stăpînește numai peste Iudei.

11. Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați Lui cu cutremur!

Bucurîndu-ne și veselindu-ne pentru mîntuire, nu se cuvine să nădăjduim numai la iubirea de oameni, ci să ne și temem și să ne cutremurăm de dreptatea unită cu aceasta. Că „cel ce se pare – zice – că stă să caute să nu cadă". Căci, temîndu-ne de Stăpînul, lucrăm cele cuvenite și avem multă veselie, conștiința fiind bună și dăruindu-ne bucurie prea-mare prin aceasta. Și să stea „cu cutremur", adică întru umilință, ca nu cumva bucuria lui Dumnezeu să se prefacă întru bucuria lumii.

12. Luați învățătură, ca nu cîndva să Se mînie Domnul și să pieriți din calea cea dreaptă.

Că nu ajunge spre desăvîrșire numai avuția cunoștinței de Dumnezeu, ci se cuvine a folosi și fapta bună cea lucrătoare, de care apucîndu-vă, veți călători pe calea cea nerătăcită.

---

[1] Vezi nota de la tîlcuirea Psalmului 116, stih 22.

[2] „Cu închipuire" – cu comparație.

[3] Sfîntul Botez.

[4] Din „didascalia" (în elinește) – lecție, învățătură.

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

13. Cînd se va aprinde degrabă mînia Lui, fericiți – toți care nădăjduiesc spre Dînsul.

Pentru că în vremea Judecății, răutatea voastră, ca o materie aprinsă, va aprinde dumnezeiasca mînie ca pe un foc, și vă veți îndepărta de calea drepților, osînde luînd pentru cele păcătuite întru această viață. Atunci încă și cei ce cu adevărat și cu întemeiere au nădăjduit spre Dînsul vor lua rodul nădejdii, adică fericirea, că zice: „Fericiți – cei ce nădăjduiesc spre Dînsul." Că, deși nevoitorii faptei bune au fericirea întru viața aceasta de acum, dar mai adevărat o vor primi în ziua aceea, cînd cei ce au trăit cu răutate vor trage asupra lor dumnezeiasca urgie.

TÎLCUIREA PSALMULUI 3

Psalmul lui David, cînd a fugit de la fața lui Avesalom, fiul său.

Celor sîrguitori, istoria le este arătată, dar, pentru cei mai trîndavi, o voi zice pe aceasta în scurt. După acea îndoită nelegiuire[1], marele David a căzut întru primejdii multe și felurite. Pentru că nu numai neamurile vecine s-au pornit spre război, ci și însăși casa lui s-a răzvrătit, și nelegiuirea a urmat nelegiuirii: desfrînării lui Amnon[2] – uciderea lui de către Avesalom, și uciderii de frate – ridicarea asupra tatălui său și depărtarea supușilor. Purtîndu-i de grijă dumnezeiescul dar, nici una dintre acestea nu a venit asupra lui David, apoi însă, depărtîndu-se acela pentru nelegiuirea făcută de dînsul, dumnezeiescului dar i-a luat locul răutatea, care a făcut lucruri vrednice de jale, odrăslindu-i lanț de primejdii. Deci întru acea vreme a scris Psalmul de față, fugind de fiul cel ucigător de tată și de cei ce primiseră a se oști împotriva lui împreună cu acela, dumnezeiescul Duh lucrînd întru dînsul și atunci, pentru pocăința lui fierbinte.

1. Doamne, cît s-au înmulțit cei ce mă necăjesc! Mulți se scoală asupra mea,

2. mulți zic sufletului meu: Nu este mîntuire lui întru Dumnezeul lui!

Adică: Mulți vrăjmași de multe feluri năvălesc asupra mea dinspre toate părțile. Dar mai mult mă mîhnesc cei ce mă batjocoresc și zic că m-am golit de purtarea Ta de grijă. Însă eu știu că nu vei suferi să mă treci cu vederea, măcar de am făcut și pă-

[1] După o viață petrecută în frică de Dumnezeu, dreptul David s-a lăsat ispitit de frumusețea Vatșevei, soția unuia dintre ostașii lui, Urie Heteul. Păcatul lui David nu s-a oprit însă la prea-curvie, ci a urmat uciderea soțului, pe care împăratul îl trimite la război, poruncind în taină căpeteniei oștirii să îl lase singur în fața vrăjmașilor (vezi *Cartea a Doua a Împăraților*, capitolul 11).

[2] Întîiul fiu al lui David, născut în Hevron din Ahinoam Izreeliteanca. Amnon o siluiește pe Tamara, sora lui Avesalom, al treilea fiu al lui David, născut în Hevron din Maaca, și este ucis de acesta (*Cartea a doua a Împăraților* 13:1-29).

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

cate foarte mari, ci, pe cel ce s-a smerit acum pentru păcat, îl vei înălța și îl vei arăta mai înalt decît vrăjmașii.

Că aceasta a arătat-o zicînd:

3. Iar Tu, Doamne, sprijinitorul meu ești, slava mea și Cel ce înalți capul meu.

Nu mă bizui nici împărăției, nici stăpînirii, ci pe Tine Te cred că ești slava mea și nădăjduiesc că mă voi înălța degrab de dreapta Ta.

4. Cu glasul meu către Domnul am strigat, și m-a auzit din muntele cel sfînt al Lui.

Pentru aceasta Ție Îți aduc rugăciunile cu toată sîrguința, știind că îndată vei dărui cererile. Iar „strigarea" nu se cuvine a o înțelege ca glas și chiuire, ci ca osîrdie a sufletului, pentru că așa a zis și Dumnezeul tuturor către Fericitul Moisi, cel ce tăcea: „Ce strigi către Mine?" – „strigare" numind tăcerea rugăciunii minții cea cu sîrguință. Iar acest „M-a auzit din muntele cel sfînt al Lui" s-a zis după socoteala ce stăpînea de demult, care cugeta că Dumnezeul tuturor locuiește în Cort, fiindcă de acolo le da preoților răspunsurile și poruncile.

5. Iar eu am adormit și am dormit. Sculatu-m-am, că Domnul mă va sprijini.

Dumnezeiasca Scriptură numește de multe ori primejdiile „noapte", pentru că cei ce cad întru cele prea-mîhnicioase socotesc că petrec ca într-un întuneric. De asemenea, cu nopțile este înjugat somnul. Deci Psalmistul însemnează deodată și necazurile, și izbăvirea de acestea: „sculatu-m-am, că Domnul mă va sprijini" arată că: Dobîndind dumnezeiescul ajutor, m-am înălțat peste relele ce cad asupra mea. Pentru aceea:

6. Nu mă voi teme de zeci de mii de noroade care împrejur mă împresoară. Scoală, Doamne, mîntuiește-mă, Dumnezeul meu,

Că destul este să fii de față ca să risipești zecile de mii cele multe.

7. că Tu ai bătut pe toți cei ce-mi vrăjmășesc în deșert, dinții păcătoșilor ai zdrobit.

Împărtășește-mă de mîntuirea desăvîrșită, precum i-ai pedepsit de multe ori pe cei ce au avut asupra mea vrăjmășie nedreaptă: și pe cei de o seminție, și pe cei de altă seminție, și pe Israiliteni, și pe Amaleciți, și pe Saul însuși; așa învrednicește-mă și acum de mîntuire. Iar acest „dinții păcătoșilor ai zdrobit" e în loc de: „i-ai golit pe dînșii de toată tăria", din metafora[1] fiarelor lipsite de dinți, care sînt foarte lesne defăimate și biruite.

[1] Figură de stil rezultînd dintr-o comparație subînțeleasă.